

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Jesu Siculi
Caltasinettensis, In ... Universitate Messanensi Theologiæ
Primarii Professoris, Tractatus Quinque In Quinque
Ecclesiæ Præcepta**

Tamburini, Tommaso

Dilingæ, 1697

Capvt V. Cur?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40032

peccaretur edendo, ante sacrum, quando ita multum ederetur, vel biberetur, ut debita mentis attentio, & oratio ad Deum impediretur. Nam certè vulgata est illa paroemia. Plenus venter non orat libenter: præciso autem hoc inconveniente, & secundùm communes regulas, præciso contemptu, non esset peccatum, nec veniale quidem, non jejunum interessè sacro.

His autem ita dictis, sunt nihilominus fideles adhortandi, ut propter reverentiam tanti mysterij, nisi necessitas veniam det, molestè non ferant, jeunos audire sacrum.

CAPUT V.

CUR?

Qua intentione Sacro assistendum?

1. **I**nquires primò. Cur Missa diebus festivis audienda nobis est? quod est quærere, qua intentione, vel quo fine moveri debemus ad illam audiendam?

2. Respondeo. Tres hic quæstiones tractari posse.

Primò. An, qui vult satisfacere huic præcepto, debeat habere voluntatem, seu intentionem audiendi Missam?

Secundò. An debeat habere intentionem audiendi Missam, ut rem sacram? Et insuper intentionem satisfaciendi præcepto Ecclesiæ.

DE II. QUÆSTIONE.

Hoc est,

De intentione audiendi Missam.

1. **D**ico igitur primò, omnino debere habere hanc primam intentionem; quia ejusmodi actus voluntatis internæ est physicè necessarius, ut in rerum natura ponatur aliquis actus humanus externus; Nam propterea hic actus internus potest ab Ecclesia præcipi, & de facto illa hunc præcipit, dum præcipit actum externum auditionis Missæ, quia physicè talis auditio humana consistere non potest sine voluntate audiendi. Nam propterea hæc prima intentio semper habetur ab eo, qui Missam solùm etiam externè audit. Cùm, ut dixi, id commune sit omnibus actibus externis humanis; qui enim legit v. g. librum, vult efficaciter librum legere; qui venatur, qui piscatur, &c. vult venari, vult piscari, &c. seu, quod idem est, habet intentionem legendi, venandi, piscandi, &c. de hac igitur primæ intentionis necessitate nulla rationabilis dubitatio esse potest in nostro casu de auditione Missæ.

DE II. QUÆSTIONE.

Hoc est?

De intentione audiendi Missam, ut rem Sacram.

4. **D**ico secundò. Omnino item debere haberi secundam intentionem: nimirum intentionem audiendi Missam, ut rem sacram & pertinentem ad Dei cultum; idem est in aliis simi-

similibus præceptis Ecclesie, de recitandis v. g. Horis Canonicis, &c. Ratio est, quia quamvis hæc intentionis secunda species non sit necessaria ad physicum actum internum, requiritur tamen ad eundem externum, ut bonum, ut honestum, ut meritorium, eandemque intentionem potest, & solet Ecclesia præcipere; quia præcipit actum bonum, & honestum, qui talis non esset sine prædicta intentione; quis enim dicat satisfieri præcepto Missæ ab hæretico, qui Missa sit præsens, ut Missæ ceremonias observet, & illas irrideat?

5. Dices: Ergo Ecclesia potest præcipere actus internos, dum tamen vulgata Theologorum, & Canonistarum doctrina sit, quod Ecclesia non iudicat de interioribus.

6. Respondeo, Actus interni duplicis sunt generis: Alij sunt purè interni, ut est actus internus contritionis, amoris Dei, & similibus; atque hos non præcipit, sed solùm cupit à fidelibus Ecclesia: Alij non sunt purè interni; sed relati ad actus externos, illi scilicet, qui necessarii sunt ad ponendum actum externum honestum & bonum; ut quando Ecclesia præcipit v. g. susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, etiam præcipit, saltem cordis attritionem pro tali Sacramento ex Christi instituto necessariam: quando præcipit orationem vocalem, præcipit aliquam attentionem, illam scilicet, quæ est necessaria ad ponendam vocalem orationem honestam, & meritoriam, &c. Dico igitur, posteriorem hanc, de qua noster est terminus, posse ab Eccle-

Tambur. de Præcept. Eccles.

sia præcipi, & præcipit de facto: Unde hæc te debere poni, ut præcepto auditionis Missæ satisfacias, certum est; non verò necessariò illam priorem.

7. Quòd autem posteriorem hanc possit, & solet Ecclesia præcipere, illa præcipua ratio afferri potest; quia nimirum, cum Ecclesia debeat per suas leges dirigere homines ad æternam beatitudinem, videtur sanè Christus Dominus dedisse ipsi potestatem decernendi leges cum conditionibus, & circumstantiis iis internis, quæ refundant honestatem in actus externos, ut sic meritorij sint æternæ vitæ; tales autem sunt leges de auditione Missæ, de recitatione horarum, de susceptione Sacramentorum, & similes; quæ nisi habeant positivam connexionem cum actu honesto interno, honestatem ipsæ non haberent.

8. Adde inconvenientiam, quæ à contraria sententia consequeretur; nam si hæc intentio volenti Missam audire, ut rem sacram, ac peccatisentem ad Deum, non esset necessaria ad satisfaciendum præcepto; Ille hæreticus, de quo modo n. 4. dixi, qui audit sacrum, ut irrideat, vel blasphemet; & illa mulier, quæ Missæ adesset, ut suum amicum Sacerdotem turpiter aspiceret sacris vestibus indutum circa altare operantem; & ille novus Sacerdos, qui hac unica intentione expressè assisteret Sacerdoti, ut solùm disceret ceremonias; & ille Canonicus scholasticus, qui solùm, ut memoriæ mandaret v. g. Psalmos David, legeret Breviarium, sequeretur, in quâ, quod hi præcepto satisfacerent, quod nimis esset inconvenienter, & falso dictum.

E

9. Sic

manet in bibliot.

TAMBURO

III

de Præcept. Eccles.

de Præcept. Eccles.

de Præcept. Eccles.

E III

306

9. Stet igitur, ut satisfacias præcepto de sacro audiendo, te debere habere intentionem interessendi Missæ, tanquam rei sacræ, seu cum intentione exhibendi DEO cultum. Ita Sanchez *disp.* 88. *de Sacramentis sect.* 3. Bonacina *de Sacramentis disp.* 4. *quest.* *ultim. punct.* 11. n. 4. Molina *tom.* 6. *tract.* 5. *disput.* 58. Bassæus *tom.* 1. v. *Missæ*, 8. num. 7. quicquid in contrarium conetur probare Dicastillus *de Sacrificio tract.* 5. *disp.* 5. *dub.* 7. a num. 83.

10. Duo autem hæc sunt advertenda. Primò, intentionem prædictam, non necessariò debere esse expressam, seu explicitam; sufficit enim implicita, qualem habent, qui soliti interesse Missæ, tanquam actioni sacræ ingrediuntur Ecclesiam, cogitando velle audire sacrum juxta morem boni Christiani: nisi enim constet de contrario, præsumuntur ingredi cum prædicta secunda intentione; si non adsit (ait Suarez *loc. cit.*) voluntas contraria præcepto, sufficit ad illud implendum, voluntas audiendi Missam, quia omnis, qui non excludit, censetur hac in re includere, quod debet.

11. Secundò, est advertendum, sive sciendum, id quod notat Gobat *in Alphabeto auditionis sacri num.* 197. Non est necesse (ait) ut sacro intersis per modum orationis: Ratio est, quia ipsummet sacrificium non habet per se rationem orantis, sed alterius actus (specie distincti); Ergo nec auditio, seu assistentia debet necessariò habere rationem orantis; Et sine dubio sanctissimè Missam audiret, qui toto

tempore occuparetur partim in agendis Christo Domino gratijs: partim in perpendendis Mysterijs; quæ illic repræsentantur: quare non assentibus, auditionem sacri imperari per modum orationis; sed potius, ut rectè pronuntiat Suarez *loc. cit.* sufficere, si sub sacro, vel ores, vel DEO te submittas, cumve honores; vel saltem attendas ad ea, quæ Sacerdos dicit, facitque, tanquam ad res sacras, & Lefsius *in consiliis Moralibus*, v. *Missæ casu secundo* post Medinam, satisfacias (ait) præcepto, si adsis cum reverentia, ut sacrificium cum tua præsentia honores. Hactenus Gobat.

12. Verùm si hic Author dicat, Missæ auditionem non præcipi per modum orationis per se sumptæ, benè dicit; Nam sic nomen orationis significat petitionem, seu preces, quibus aliquid postulamus à DEO: At Ecclesia præcipit per modum orationis largè dictæ, quando auditionem Missæ præcipit; quo pacto omnis ipsa meditatio rerum divinarum, ipsæ actiones gratiarum, ipsæ Divinæ Majestatis adorationes dicuntur orationes, sub quibus legitimè sacro, divinisque alijs officijs assistimus.

DE III. QUÆSTIONE.

Hoc est,

De intentione audiendi Missam, ut satisfacias Præcepto.

13. **D**ico tertio. Ad implendum præceptum de auditione Missæ,

ſæ, non eſſe neceſſariam tertiam inten-
tionem illam de ſatisfaciendo præce-
pto, ſeu de obediendo Eccleſiæ: ſuffi-
cit enim, ut re ipſa obediatur, & ſa-
crum audiatur piè, ac religioſè. Ra-
tio eſt, quia nulla lex, ſive divina, ſi-
ve humana præcipit, ut quando volu-
mus facere actionem præceptam, dica-
mus; Volo hoc facere, quia præce-
ptum eſt: Volo hoc omittere, quia
prohibitum eſt; omnes enim Legis-
latores purant, ſibi ſatisfieri, obedi-
entiamve præſtari, ſi absque contraria
voluntate executioni mandetur, id
quod præcipitur. Legite Sanchez *lib.*
1. ſumma cap. 13. Suarium loc. cit. ſect.
3. & Hom. 2. de Religione lib. 2. cap.
26. Caſtopalaum latè tom. 1. de legi-
b. tract. 3. diſput. 5. punct. 17. n. 12.

14. Ex hac Doctrina prædicti DD.
colligunt primò, eum, qui ignorans,
vel inmemor, eſſe diem feſtum, audit
ſacrum, ſi poſtea comperiat, eſſe fe-
ſtum, non teneri intereſſe alteri ſacro,
etiã ſi offeratur ipſi (ut notat Suarez
ſect. 3. cit. 1.) occaſio optima iterum
audiendi. Ratio eſt manifeſta ex
prædictis, quia jam fecit, quod præci-
pit Eccleſia.

15. Colligunt ſecundò. Eum,
qui die feſto audiens manè ſacrum di-
cat; nolo ſatisfacere præcepto auditio-
ne hac; nam volo ſatisfacere per al-
terum ſacrum, mox à me audiendum;
colligunt, inquam, non obligari alte-
rum audire, quia jam implevit præce-
ptum; & ſufficit, ſi dicat intra debi-
tam tempus, ne peccet ex conſcientia
erronea, jam implevi præceptum per
ſacrum prius; Solùm tunc mortaliter

peccaret non audiendo iterum, ſi fortè
voviſſet aliud ſacrum audire, non au-
tem ſi ſolùm propoſitum habuit au-
diendi.

16. Colligunt tertio. Eum, qui,
die feſto audiens ſacrum, dicat: nolo
ſatisfacere præcepto Eccleſiæ hoc ſa-
cro; ſed nolo etiam alterum hodie au-
dire, colligunt, inquam, hunc peccare
quidem ex pravo affectu inobedientiæ;
ſed tamen, quia materialiter facit, quod
lex præcipit, obſervare legem: unde,
ſi illum pœniteat mali illius animi intra
tempus, quo Miſſæ adhuc celebrantur,
non obligabitur aliam audire, ſed po-
teſt dicere, ut modò diximus, jam per
illam auditam Miſſam præcepto ſatife-
ci; debet tamen illum pravum ino-
bedientiæ affectum, utpotè peccatum
mortale, confeſſioni ſacramentali ſub-
jicere.

17. Dices: Ille ſolus ſatisfacit
præcepto, qui præcepto obedit; ac
qui non vult ſatisfacere præcepto; non
obedit; Ergo prædictus *num. 16.* non
ſatisfacit.

Reſpondeo, diſtinguendo mino-
rem; Qui non vult ſatisfacere præce-
pto materialiter, & re ipſa (quod ſo-
lùm requirit Eccleſia) non obedit;
concedo minorem: qui non vult ſa-
tisfacere ſolùm internè, non obedit,
nego minorem, & conſequentiam:
ſolùm ergo prædictus ex malo affectu
peccat, ergo ſolùm formaliter non o-
bedit, ut dictum eſt, ſed obedit mate-
rialiter.

18. Colligit quartò de Lugo *diſp.*
4. de juſtitia n. 46. alios citans, idem,
quod dictum eſt de præcepto Eccleſiæ,

intelligi de voto : quare si vovisti audire hodie sacrum, vel Coronam Sanctissimi Rosarii recitare, illudque audias, & hanc recites immemor voti, immò etiam memor, sed nolens per illam Voto satisfacere, adhuc satisfacis, & potes intrà debitum tempus dicere ; jam voto satisfeci : idem etiam erit de pœnitentia à Confessario injuncta, ut habet Suarez, & Clamas apud Gobat in *Alphabero auditionis Sacri* à n. 206. atque hæc propter rationes dictas de præcepto Ecclesiæ ; votum enim, & pœnitentia imponuntur ad modum præcepti, ut docent omnes, & nos alibi sæpè docuimus.

19. Superest hîc notabilis questiuncula : fac, excommunicationem legitimè esse latam contra non audientem sacrum V. G. in die Natalis Domini, vel contra non communicantem in aliquo die ex diebus Pascalis ; Petrus autem audiat quidem sacrum, & communicet, dicens : nolo per hanc Missam, & per hanc Communionem implere præceptum, & deinde nullam aliam Missam audiat, nullamque aliam Communionem faciat ; quæro : An hic incidat in excommunicationem prædictam ?

Respondeo cum Gobat *loc. cit. n. 204.* hunc peccare quidem mortaliter per formalem inobedientiam contra Superioris præceptum ; sed non fore reum excommunicationis ; siquidem hic verè, & re ipsa audivit sacrum & fecit. communionem præceptam, juxta ea, quæ hæcenus declarata sunt.

•••••

De intentione mala.

20. **Q**uæres primò. An qui audit Sacrum ex intentione mala, v. g. ex vana gloria, vel ex aliquo pravo fine mortaliter, satisfaciet præcepto ?

Respondeo, si is audit piè, & religiosè modo supradicto, hoc est, sacro assistit, ut rei sacræ, & pertinenti ad Dei cultum, licet addat illum alium malum finem, satisfaciet præcepto per auditionem illam ; esto peccet ob prædictum alium finem ; Si verò solùm hunc malum finem habeat, certò non satisfaciet, quia tunc deficit intentio audiendi sacrum, ut rem sacram, quæ est intentio, quam explicuimus num. 4. nam propter eandem rationem, si templum ingrediatis tantùm, ut ibi expectes amicum, & interim celebretur sacrum, non satisfacis præcepto ; quia pari modo tibi deest prædicta secunda intentio. Ita expressè de Lugo de *Evangelistica* disp. 22, n. 23.

De audiente Missam metu, vel vi.

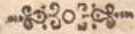
21. **Q**uæres secundò. Qui sacro interest : Primò, propter metum, v. g. sui Magistri vel Pædagogi, ne ab illo pœnam subeat, satisfaciet Ecclesiæ præcepto ? Secundò, quid de eo, qui compulsus manibus v. g. pedibusque ligatis, illud audit ?

Respondeo ad primum, satisfacere, modò de facto audiat illud, ut rem sacram ; nam ex communi doctrina S. Thomæ 1. 2. *quest. 6. art. 2.* metus non tollit voluntarium liberum, & neque tollit

tollit intentionem inrecessendi Missæ, tanquam rei sacræ: quod si in aliquo casu hanc intentionem tolleret, sanè præcepto non satisfaceret, ut ex dictis patet; Et idem esset in jejunante; vel recitante Horas Canonicas, metu compellus, dummodò, ut dictum est, hæc exhibeat, ut sunt res sacræ, &c.

22. Respondeo ad secundum cum distinctione; Si enim ejusmodi puer, vel homo, manibus, pedibusque devinctus, contra omnem suam voluntatem esset in templo, dum sit res divina semper intra se nolendo ibi consistere; nec volendo Missam audire, quamvis de facto invitatus audiat, non satisfaceret præcepto; quia non interesset Missæ, ut rei sacræ, sed illi interesset, ut cuilibet loquenti, vel legenti; id quod non sufficit, ut dictum est à num. 4. Ita Sanchez, Suarez, Castropalaus citati; At si is, quandoquidem ibi invenitur constrictus, (ubi fit sacrificium, moveatur ad illud tanquam ad rem sacram audiendam,) utique satisfaciet, ut jam nimis sæpe dictum est.

Scio, Dicastillum loco cit. num. 7. docere, etiam coactum priore modo satisfacere: Ipse enim sustinet, Ecclesiam non præcipere actum internum, nec purum, nec relatum ad externum, sed meram, & materialem dumtaxat externam actionem, sed propter ea, quæ diximus à num. 4. prædicto, nulla ratione est audiendus.

CAPUT V. QUOMODO?

Quo situ audienda est Missa?

1. Inquires primò. An semper audienda sit Missa genibus flexis.

Respondeo, ita quidem, ob reverentiam Christi Domini congruum est, ut re ipsa fideles omnes usurpant, & quidem discooperto à viris capite, licet non necessariò sine pileolo, excipe tempus, quando legitur utrumque Evangelium, tunc enim usus laudabilis fidelium docet, esse standum, ut significetur, eos esse promptos ad illud contra infideles propugnandum. Cæterum, si quis Missæ interesset, sive stans, sive sedens, sive etiam jacens in lecto, ut occurrere solet, quando quis infirmus audit fortè sacrum in Oratorio privato; satisfaciet plenè præcepto; quia nulla est lex, quæ hujusmodi situm in Missa audienda præcipiat; Nec puto (idemque propter eandem rationem) venialiter peccari ab eo, qui propter meram commoditatem stans, vel sedens, illi interest, remoto semper scandalo, vel contemptu.

2. Hic incidit illa quæstiuncula; quid melius sit, quando legitur utrumque Evangelium, si est expositum in altari, in quo Missa celebratur, SS. Corpus Christi, se erigere in pedes, angunculatum remanere?

Respondeo, semper mihi visum est, melius esse, se erigere in pedes; quia sic videtur magis Deo placere illa animi protestatio, volendi fidem defende-

manet in bi...

DAMEVRIN
IN
ECCLESIA PRÆCEPTO
DE
VARRIS
DE
MATERIA SUI AUDIENDI
E II
306